

MUHASEBEYE YÖN VEREN GELİŞMELER VE MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİNE YANSIMALARI

Yrd.Doç.Dr.Berna Demir
Bilecik Üniversitesi
Bozüyük MYO
berna.demir@bilecik.edu.tr

Özet

Günümüzde ekonomik ve teknolojik gelişmeler sonucunda oluşan küreselleşme ile birlikte işletmelerin yapılarında önemli değişimler olmakta ve risk yönetiminin önemi artmaktadır. Bu gelişmeler sonucunda her bilim dalında olduğu gibi muhasebe bilimi ve mesleğinde de önemli değişimler yaşanmaktadır. Bunun sonucunda alan uzmanı muhasebecilere gereksinim artmaktadır. Bu durum muhasebe eğitimine de yansımakta ve eğitimin değişen koşullara uyum sağlamasını zorunlu kılmaktadır. Bu gelişmeler, muhasebe eğitiminin nasıl olması gerektiği konusunda çeşitli ulusal ve uluslararası kuruluşları da harekete geçirmiştir.

Bu bağlamda, ülkemizdeki meslek yüksekokullarında açılan muhasebe ve vergi uygulamaları programlarında bu gereksinimleri karşılayacak muhasebe elemanlarının yetiştirilmesi kaçınılmazdır. Bu nedenle muhasebe eğitim programları değişime açık olmalı ve iş dünyasının gereksinim duyduğu muhasebe elemanlarını yetiştirmelidir. Bu çalışmada muhasebe eğitimine ve uygulamalara yön veren gelişmeler, muhasebe eğitiminin kalitesinin artırılması için yapılan çalışmalar üzerinde durulacak ve önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Meslek Yüksekokulu, Muhasebe Eğitimi, Muhasebeye Yön Veren Gelişmeler.

DEVELOPMENTS GIVING DIRECTION TO ACCOUNTING AND THEIR REFLECTIONS ON ACCOUNTING EDUCATION GIVEN AT VOCATIONAL SCHOOLS OF HIGHER EDUCATION

Abstract

Together with globalization as a result of economic and technological developments, important changes occur in business structures and importance of risk management increases. As a result of these developments, as they occur in all branches of science, important changes occur in both science and profession of accounting. As a result of these changes, need for professional accountants increases, too. This also reflects in accounting education and it makes education to be adapted to changing conditions. These developments have prompted various national and international organizations about how accounting education should be.

In this context, staff training to meet these requirements is inevitable in accounting and tax practices programs opened in the vocational schools of higher education in our country. For this reason, the accounting education programs should be open to changes and should educate the staff needed by the business world. In this study, developments giving direction to accounting practices and the studies done for improving the quality of accounting education will be focused on and some recommendations will be made.

Key Words: Vocational School, Accounting Education, Developments Giving Direction to Accounting.

GİRİŞ

Dünya küresel piyasa ekonomilerine doğru gitmekte ve yatırımlar ve faaliyetler her zamankinden daha büyük boyutta sınırları aşmaktadır. İşletmeler ve diğer kuruluşlar, hiç olmadığı kadar karmaşık düzenlemeler ve faaliyetlerde bulunmaktadır. Risk yönetimi daha önemli hale gelmektedir. Bilgi teknolojileri hızla ilerlemeye devam etmekte ve İnternet küresel iletişimi tamamiyle değiştirmektedir (IFAC, 2003: 28).

İşletmelerin faaliyetlerini etkin ve verimli olarak sürdürebilmeleri değişen koşullara uyum sağlamalarına ve doğru kararlar almalarına bağlıdır. Bu durum, işletmelerde finansal nitelikli bilgileri sağlaması sebebiyle muhasebenin önemini arttırmaktadır.

İşletmeleri etkileyen koşulların sürekli değişimi muhasebe uygulamalarında da değişim yaratmaktadır. Muhasebedeki bu değişim ve gelişmelerin sonucunda alan uzmanı muhasebecilere gereksinim artmaktadır.

Bu eğilimler, daha fazla hesap verebilirlik ihtiyacına neden olmaktadır ve bunun bir sonucu olarak, muhasebe mesleğine olan talep tüm kültürlerde çok yüksektir ve artmaya devam etmektedir. Toplumda mesleğin değerini belirleyen bu talepleri karşılayan mesleğin kapasitesidir. Hızlı değişimler, muhasebe meslek mensuplarının faaliyet gösterdiği çevrenin temel özelliklerini oluşturmaktadır. Meslek mensuplarından, sadece yatırımcılar ve kreditorlerin ihtiyaçlarına değil aynı zamanda diğer finansal ve finans-dışı bilgi kullanıcılarının bilgi ihtiyaçlarına da hizmet etmeleri beklenmektedir. Muhasebe meslek mensuplarının, işletmelerin ve diğer kuruluşların işlem gördüğü şartları anlamaları için geniş bir küresel bakışa sahip olmaları gerekmektedir (IFAC, 2003: 28).

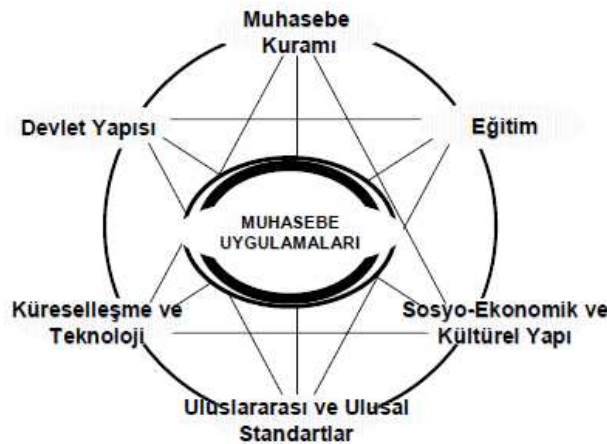
Bu durum muhasebe eğitimine de yansımakta ve eğitimin değişen koşullara uyum sağlamasını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, ülkemizdeki meslek yüksekokullarında açılan muhasebe ve vergi uygulamaları programlarında bu gereksinimleri karşılayacak muhasebe elemanlarının yetiştirilmesi kaçınılmazdır. Bu nedenle muhasebe eğitim programları değişime açık olmalı ve iş dünyasının gereksinim duyduğu muhasebe elemanlarını yetiştirmelidir.

MUHASEBEYE YÖN VEREN GELİŞMELER

Muhasebe, işletmelerde meydana gelen finansal nitelikteki işlemleri ve olayları kaydeden, sınıflandıran, özetleyen, analiz eden, yorumlayan ve sonuçları ilgili kişilere raporlayan bir bilgi sistemidir. Muhasebe bilgisi, işletme faaliyetlerinin planlanması, yürütülmesi, kontrolünü ve işletme yönetiminin doğru kararlar almasını sağlayan temel bilgi niteliğindedir. Bu nedenle muhasebe işletmenin dili olarak kabul edilir.

Muhasebe iki ana yapıdan oluşmaktadır. Bunlar, muhasebe kuramı ve muhasebe uygulamasıdır. Muhasebenin kuramsal yönü ile uygulama yönü sürekli etkileşim içindedir. Muhasebe uygulamaları, raporlama sistemi ve hesap planı olarak iki yapıdan oluşmaktadır. Raporlama sisteminin ve hesap planının; muhasebe kuramında belirtilen kavramlara, ilkelere ve standartlara uygun olarak üretilmesi büyük önem taşımaktadır (Nalbantoğlu, 2003).

Muhasebe uygulamaları sadece kuramsal yapı ile etkileşim içinde değildir. Muhasebe uygulamaları, devletin yapısı, devlet kurumlarının örgütlenmesi, küreselleşme, teknolojik yenilikler, eğitim düzeyi ve anlayışı, kültürel faktörler, toplumun sosyal ve ekonomik yapısı, uluslararası ve ulusal standartlar gibi çok sayıda faktörden etkilenmektedir (Şekil 1) (Nalbantoğlu, 2003).

Şekil 1: Muhasebe Uygulamaları ve Etkileşimleri

Yukarıda görüldüğü üzere eğitim muhasebe uygulamaları etkileyen önemli bir faktördür. Alınan eğitimin kalitesi muhasebe uygulamalarının başarısı için önemli bir faktördür. Muhasebe eğitiminin önemine üçüncü bölümde ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Bu bölümde muhasebeyi önemli ölçüde etkileyen faktörler olan, küreselleşme, uluslararası standartlar, yasal değişiklikler, teknolojik gelişmeler, ekonomik gelişmeler, kurumsal yönetim uygulamaları ve ekonomik krizler üzerinde durulacaktır.

Küreselleşme

Sermaye piyasalarının genişlemesi, sınır ötesi yatırımların artması, uluslararası ticaretin büyümesi anlamında küreselleşme, hemen hemen bütün endüstrileri etkilemiş, bireylere tek bir dünyada yaşadığını ve çalışıldığını hatırlatmış ve ülkelerin ekonomik, sosyal ve politik sınırlarını açmasına yol açmıştır. Küreselleşme, bilgiye dayalı ekonominin gelişmesini hızlandırmış, dünya genelinde muhasebecilere, yatırımcılara ve işletmelere yeni fırsatlar getirmiştir. Muhasebe mesleği açısından küreselleşmenin etkileri üç grupta toplanabilir (Uzay, 2004: 30).

- **Küresel düşünmeyi öğretmiştir.** Bundan dolayı, muhasebecilerin görevlerinin kapsamı gelişmiştir. Örneğin; sayıları gittikçe artan çalışanlara ve müşterilere yardım, birleşmeler, ortaklıklar, diğer ülkelerin hukuk kurallarını öğrenmek, kompleks işletme faaliyetlerini yönlendirmek, risk yöneticisi olarak faaliyet göstermek, teknolojiyi daha etkin kullanmak, yeni finansal ölçümleri sunmak gibi.

-**Ortak bir muhasebe dili geliştirme ihtiyacını açığa çıkarmıştır.** Bundan dolayı örneğin, uluslararası muhasebe ve denetim standartları gündeme gelmiştir.

-**Bilgi gereksiniminde patlamaya yol açmıştır:** Bilgi gereksinimi ve kapsamı genişlemiştir. Örneğin; işletmenin yeni finansal göstergeleri, kurumsal yönetim, ulusal bütçeler, enflasyon oranları, işletmenin borç düzeyi ve işletmenin gelecekte de yaşama kabiliyetine etki eden faktörler gibi.

Uluslararası Standartlar ve Yasal Değişiklikler

İşletmelerin, küreselleşme ile artan uluslararası faaliyetleri uluslararası muhasebe dilinin oluşturulmasını zorunlu kılmıştır. Bu amaçla Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) tarafından Uluslararası Muhasebe Standartları (IAS) oluşturulmuştur. Standartların amacı dünyada muhasebe uygulamalarının daha bilimsel ve anlaşılabilir yapılmasını sağlamaktır. Ülkemiz IFAC üyesidir ve bu standartlar Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından Türkçe'ye çevrilerek uluslararası standartlar ile uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) oluşturulmuştur.

Küreselleşme ile sınırların ortadan kalkması, iş hayatında uygulanan kanun ve kurallarında uluslararası standartlarla uyumlu olmasını gerekli kılmıştır. Bunun sonucunda 55 yıldır yürürlükte olan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun yerine 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kabul edilmiştir.

Muhasebe ve finans konularında önemli ve köklü değişiklikleri beraberinde getiren ve 1 Temmuz 2012'de yürürlüğe girecek olan yeni Türk Ticaret Kanunu, 1 Ocak 2013 tarihinden itibaren Anonim ve Limited şirketlerde Türkiye Muhasebe Standartlarının uygulanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu tarihten itibaren işletmeler defterlerini, finansal tablo ve raporlarını Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile uyumlu olan Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS)'na uygun biçimde düzenleyeceklerdir.

Yeni Türk Ticaret Kanunu aynı zamanda IFAC tarafından oluşturulan Uluslararası Denetim Standartlarıyla uyumlu Türkiye Denetim Standartlarının oluşturulmasını öngörmektedir. Bu standartların uygulanması da uluslararası uyum için önemlidir ve işletmelerin bağımsız denetimlerini yapan muhasebe meslek mensupları (Yeminli Mali Müşavir ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler) açısından önemli bir gelişmedir.

Teknolojik Gelişmeler

Teknolojik gelişmeler, işletmelerin faaliyetlerini etkileyen en önemli alanlardan birisidir. İşletmelerde yaşanan teknolojik gelişmeler, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve üretim teknolojilerindeki gelişmeler olarak gruplandırılabilir. Bu gelişmeler aynı zamanda muhasebe uygulamalarında ve muhasebe mesleğinde önemli değişimler getirmektedir.

Bilgi ve İletişim Teknolojilerindeki Gelişmeler: İşletmelerde kullanılan bilgi teknolojilerinin kapsamına; İnternet, İntranet ve Ekstranet kullanımı, ofis otomasyon sistemleri, fonksiyonel bilişim sistemleri, yönetim bilişim sistemleri, uzman sistemler, karar destek sistemleri, elektronik veri değişim sistemleri girmektedir. Bilgi teknolojileri işletmeleri üç önemli alanda etkilemektedir. Bunlar: elektronik ticaret, kurumsal kaynak planlaması (ERP) ve bilgi yönetimidir (Uzay, 2004: 35-36).

Muhasebe sürecinde bilgisayarların kullanılması muhasebenin belgeleme, kaydetme ve raporlama süreçlerini değiştirmiştir. Önceleri sadece geçmiş olayları kaydeden bir "defter tutma sistemi" olan muhasebe, bilgi teknolojileri yardımı ile planlama, değerlendirme ve analiz aracı haline gelmiştir. Bu gelişmelerle muhasebecilerin görev ve sorumlulukları değişmiştir. İşletme yönetimi, bilgiyi üreten ve yöneten kişi olarak muhasebecilerden teknolojiye dayalı bilgi ve kontrol sistemlerinin planlanması ve işletilmesinde aktif bir rol oynamasını beklemektedir (Uyar,2006).

Üretim Teknolojilerindeki Gelişmeler: Çağımızda üretimin artış hızı ve kıt kaynak ve pazarların paylaşımı gerekliliği işletmeler arasında rekabeti doğurmuştur. Rekabet günümüzde öyle bir hale gelmiştir ki, uzun vadeli planlar yapamayan, geleceği göremeyen ve değişen müşteri taleplerini karşılamada yetersiz kalan organizasyonların yaşam şansı kalmamıştır. Teknolojideki gelişmeler ve artan rekabet işletmelerin iş yapma şekillerinde ve üretim ortamlarında da değişime yaratmıştır. Üretim ortamındaki değişimler işletmelerin maliyet hesaplama ve maliyet kontrol işlevlerinde de değişimlere neden olmuştur. Çünkü yeni üretim ortamında geleneksel maliyetleme yöntemleri doğru maliyet bilgisine ulaşmada yetersiz kalmıştır. Son yıllarda daha doğru maliyet bilgisine ulaşmada, yeni maliyet ve yönetim muhasebesi yöntemleri olan faaliyet tabanlı maliyetleme, hedef maliyetleme ve balanced scorecard'dan yararlanılmaktadır (Kabaklı,2007: 51).

Ekonomik Gelişmeler

Ekonomik ve teknolojik gelişmeler sonucunda her bilim dalında olduğu gibi muhasebe bilimi ve mesleğinde de klasik bakış açısı gitmiş yerine gelişmeleri izleyen, analiz eden, yön veren bir muhasebe alanı ortaya çıkmıştır ki, profesyonel muhasebe kavramıyla ifade edilecek bu kavramın içeriği oldukça önemlidir. Ekonomik olaylar, geliştikçe değiştikçe muhasebe mesleğinden beklenen hizmetler artmıştır. Bunlar ana başlıklar olarak (Ertürk, 2006);

- maliyet muhasebesi,
- yönetim muhasebesi,
- denetçilik, bağımsız dış denetim
- bütçeleme, kurumsal yönetim,
- risk yönetimi
- yönetim danışmanlığı
- vergi danışmanlığı (vergi planlaması, vergileme sorunları)
- vergi yükünün belirlenmesi,
- ekonomik ihtilaf ve davalarda araştırma, bilirkişilik
- değerlendirme ve derecelendirme işlemleri
- bilgi işlem sistemlerinin yeniden yapılandırılması,
- finansal raporlama tekniklerinin güncel gelişmeler ışığında yeniden yorumlanması ve benzer tekniklerin geliştirilmesi
- mesleki alanlarla ilgili AR-GE faaliyetleri

(Bu başlıklar gelişen koşulların etkisi altında sürekli değişecektir.)

Ekonomik faaliyetlerin öneminin artması ile paralel olarak, ekonomik faaliyetlerin kayıt altına alınmasını ve raporlanmasını sağlayan muhasebenin ve dolayısıyla muhasebe mesleğinin önemi artmaktadır. Bu nedenle meslek mensuplarının güncel gelişmeleri takip ederek kendilerini geliştirmeleri büyük önem taşımaktadır.

İşletmelerde Kurumsal Yönetim

Yaşanılan finansal skandallar neticesinde şirketlerin faaliyetlerinin eksik ve yanıltıcı bir şekilde kamuoyuna aktarılması, bir kurum olarak şirketlerin meşruiyetini ve kamuoyu önündeki güvenini tartışmaya açık hale getirmiş, sermaye piyasalarına olan güvenin sarsılmasına neden olmuştur. Sarsılan güvenin yeniden kazanılması

amacıyla soruna çözüm olarak kurumsal yönetim anlayışı doğmuş ve küresel alanda ülkeler kendi değer ve ilkelerine uygun olarak kurumsal yönetim uygulama rehberleri yayınlamışlardır. Rehberlerde ortak vurgu olarak finansal raporlamada şeffaf, hesap verebilir, doğru, dürüst, eş zamanlı ve hızlı bilgi sunumuna değinilmiştir (Dinç ve Abdioğlu, 2009: 159).

Bu kapsamda yapılan düzenlemelerde, yaşanan sorunlara bir çözüm olmak üzere doğru, zamanlı, ilgili, hesap verebilir, şeffaf bir bilgi sunumu ve sorumlu bir yönetim anlayışının sağlanması amacıyla işletme yönetimleri ile muhasebe ve denetim meslekleri esas alınarak köklü düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Bu noktada işletmelerde muhasebe bilgi sisteminin finansal bilgi sunumunda işletme yönetimini, denetim mekanizmalarını ve kamuoyunu doğru bilgilendirmesi ve sarsılan güvenin geri kazanılmasında, kurumsal yönetim anlayışı ile çözüme sunduğu katkı son derece önemlidir (Dinç ve Abdioğlu, 2009: 159).

Ekonomik Krizler

Muhasebeyi etkileyen bir başka gelişme ise özellikle ülkemizde olduğu gibi gelişmekte olan ülkelerde daha sık karşılaşılan ekonomik krizlerdir.

Ekonomik krizlerle iç içe yaşayan ülkemizde muhasebecilere düşen görevler, iki türdür. Birincisi, kriz gelmeden önce işletmenin (mükellefin) ekonomik krizden en az etkilenmesine yönelik olarak yapılabilecekler; ikincisi ise, ekonomik krizden hemen sonra muhasebecilere düşen görevlerdir. Muhasebeci de bir risk yöneticisi gibi, risklerden korunmasını bilmesi gerekmektedir. Muhasebeci hem kendisini hem de mükellefini risklerden koruyabilmelidir. Ekonomik krizleri hafif atlatan şirketlerin ortak özelliği finansal kırılma risklerini düşük seviyede tutmaktan geçmektedir (Uzay, 2004: 38-39).

MUHASEBEYE YÖN VEREN GELİŞMELERİN MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA VERİLEN MUHASEBE EĞİTİMİNE YANSIMALARI

Eğitim, bireyin kişiliğinin gelişmesine katkıda bulunan, ona bilgi ve beceri kazandıran, bireyin ilgi ve yeteneklerine göre meslek edinmesine yardım eden, topluma, çevreye ve yeniliklere duyarlı ve uyumlu olmasını sağlayan bir süreçtir. Eğitim, bireye bilgi ve beceri kazandırmaktan başka ahlaki ve kültürel davranışların oluşturulmasını da sağlar (Aydın, 2007: 19).

Mesleki eğitim; toplumsal hayatın her alanında ihtiyaç duyulan mesleklerde kalifiye teknik elemanlar yetiştirilmesi için gerekli bilgi ve becerilerin verildiği eğitimidir. Mesleki eğitimin amacı, toplumun hedefleri ve iş çevrelerinin talepleri doğrultusunda bireylere belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve uygulama yeterliliklerinin kazandırılmasıdır (Mesleki Eğitim).

Meslek Yüksekokulları, mesleki eğitim veren ve uygulamaya yönelik meslek elemanı yetiştiren yükseköğretim kurumlarıdır. Eğitim süresi 2 yıldır ve mezun olan öğrencilere, bağlı bulunduğu üniversiteden ön lisans derecesinde diploma verilir.

Mesleki eğitimin bir branşı olan *muhasebe eğitimi* ise muhasebe alanında teorik ve uygulamalı bilgi ve becerilerin kazandırılmasıdır. Muhasebe eğitiminin amacına ulaşabilmesi için, öğrencinin muhasebe teorisi ile ilgili bilgilerin yanı sıra uygulamaya yönelik bilgilerle de donatılması gerekir.

Muhasebe eğitimi, Meslek Yüksekokulları'nın Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programlarında yoğun olarak verilmektedir. Bu programda, iş dünyasının gereksinim duyduğu kaliteli muhasebe meslek elemanlarının yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Bu nedenle, meslek yüksekokullarında verilen muhasebe eğitiminde, muhasebeye yön veren ulusal ve uluslararası gelişmeler takip edilmeli ve kendini sürekli güncellemelidir.

Muhasebeye Yön Veren Gelişmelerin Muhasebe Eğitimi Üzerindeki Etkileri

Küreselleşme, teknolojik ve ekonomik gelişmelerin muhasebe uygulamalarında yarattığı değişim aynı zamanda muhasebe eğitiminde de değişimi gerekli kılmaktadır. Gelişmelere uyumlu, işletmelerin beklentilerini karşılayan meslek mensuplarının yetiştirilmesinde verilen eğitimin kalitesi çok önemlidir. Bu durum, eğitim programlarının yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu konuda eğitim kurumlarına önemli görevler düşmektedir.

Muhasebe eğitiminin amacı, ülkedeki mevcut uygulamayı öğretmek değildir. Ancak eğitim gören kişi eğitim sonrasında karşılaşılabileceği uygulama ortamını da tanımalıdır. Bu nedenle muhasebe uygulamaları ile uyumlu ve gelişmelerin gerisinde kalmayan bir muhasebe eğitimi için öneriler aşağıda verilmiştir:

- Muhasebe salt kayıt sistemi veya vergi yasaları çerçevesinde bilgi hazırlayan bir sistem olarak düşünülmemelidir. Muhasebe işletmenin içinde bulunduğu çevredeki değişimlerden doğrudan etkilenen ve kendini sürekli güncelleyen bir bilgi sistemidir. Bu bütün içinde yalnızca muhasebe bilgisi yeterli olmayıp, iktisat, maliye, hukuk, işletmecilik gibi bilgilerle muhasebecilerin donanması gerekmektedir. Bu nedenle muhasebe eğitimin amacı muhasebe bilgisinin kazandırılmasının yanı sıra, bu bilgileri yorumlama, analiz etme ve karar almada kullanmasına yardımcı olacak diğer disiplinlerden faydalanmaktır. Hazırlanacak ders programlarında muhasebe eğitiminin amacı doğrultusunda, iktisat, hukuk, maliye, işletmecilik, matematik, edebiyat, müzik ve tiyatro gibi genel eğitim derslerine muhasebe dersleri kadar yer verilmelidir. Aksi takdirde muhasebe eğitimi almış öğrenciler, işletmelerin ihtiyacını karşılamada yetersiz kalacak ve finans ve mühendislik gibi alanların bu boşluğu doldurmasına neden olacaktır (Zaif ve Ayanoglu, 2007: 117).
- Muhasebe eğitiminin global düzeyde yapılması; bilgiye en kısa sürede ulaşabilen, ulaştığı bilgiyi üretime yansıtabilen ve değişimin gerçekleşmesinde kullanabilen, değişen dünya koşullarına her an uyum sağlayabilen, bilinmeyi bulup onu dünya insanların ihtiyaçlarına sunabilen, riske girebilen, karar verdiğinde kararına sahip çıkabilen, sorun değil çözüm üreten, soru sormaktan, cevap vermekten, düşüncelerini söylemekten çekinmeyen, dinleme becerisi gelişmiş insan gücünün yetiştirilmesine bağlıdır (Ayboğa, 2002: 51).
- Küreselleşmenin muhasebe alanında getirdiği en önemli değişimlerden birisi Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarıdır. 2013 yılından itibaren tüm sermaye şirketlerinin kayıtlarını ve raporlarını uluslararası standartlarla uyumlu olan Türkiye Muhasebe Standartlarına göre tutacak olması, muhasebe derslerinin içeriğinde de önemli değişimler yaratacaktır. Muhasebe ders kitapları bu standartlarla uyumlu hale getirilecektir. Öğrencilere standartların öğretilmesinde öğretim elemanlarına önemli sorumluluklar düşmektedir.
- Muhasebe mesleğinde teknolojinin artan önemi, muhasebe eğitiminde teknolojinin kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Özellikle uygulamaya yönelik meslek elemanı yetiştiren meslek yüksekokullarında öğrenciye teknolojik becerilerin kazandırılması, meslekte başarı için çok önemlidir. Eğitim sürecinde bu teknolojiler (bilgisayar donanım ve yazılımları, Internet, muhasebe yazılımları, teknoloji güvenliği ve kontrolleri gibi) öğretilmeli ve derslerde aktif olarak kullanılmalıdır.
- Muhasebe mesleğinde, matematiksel beceriler ve yabancı dil becerisi önemlidir. Eğitimde bu bilgi ve becerilerin kazandırılması gerekir.
- Üniversite-işletme işbirliğinin sağlanması teori ile uygulamanın birlikte yürütülmesinde önemli katkı sağlayacaktır. Ayrıca öğrencilerin iş ortamını tanımasını sağlayan işyeri stajının etkinliği artırılmalıdır.
- Ekonomik gelişmeler muhasebe bilim dünyasına yön vermektedir. Bu durum öğretim üye/elemanları ekonomik gelişmeleri takip etmek ve bunun muhasebe dünyasına yansımalarını öğrenmek zorundadırlar. Öğretim elemanlarının eğitimde ki kalitesi muhasebenin teorik boyutundan çıkararak ekonomik hayata uyumlu hale getirildiği sürece artacaktır. Aksi takdirde öğretici ekonomik gelişmelere bağlı olarak bilgilerinin güncellemediği takdirde öğrencilere sunacağı bilgiler eski ve kullanılamayacak durumdadır. Bu durum öğrencilerin öğrenmeye ilişkin motivasyonlarını olumsuz yönde etkilerken aynı zamanda mezun olduklarında iş yaşamında öğrenilen bilginin kullanım imkanı olmadığı için başarısız olacaklardır (Karasioğlu ve Duman, 2011: 169).
- Muhasebe eğitimi ile ilgili yapılan uluslararası çalışmalara ve oluşturulan standartlara uyum sağlanmalıdır. Böylece standartlarda istenilen bilgi ve beceriler öğrencilere kazandırılacak ve eğitimin kalitesi artacaktır.

Muhasebe Eğitimine Yön Veren Uluslararası Çalışmalar

Uluslararası Eğitim Standartları: Muhasebe eğitiminin, muhasebe mesleğindeki değişen gereksinimleri karşılayabilmesi için muhasebe meslek kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir. Küreselleşme ile birlikte muhasebenin artan önemi, muhasebe eğitimi konusunda yapılan çalışmaları da arttırmıştır.

Muhasebe eğitimi ile ilgili yapılan en önemli çalışmalardan birisi Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC)'na bağlı olarak çalışan Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu (IAESB) tarafından oluşturulan Uluslararası Eğitim Standartları (IES)'dir.

Standartlar, mesleğe giriş koşulu olarak en az lisans mezunu olma şartını koymaktadır. Ancak bu bilgi ve becerilerin sadece lisans eğitiminde kazanılmasını beklememekte, orta öğretim sonrasında veya bir lisans derecesi altındaki bir yüksek öğrenim düzeyinin bir noktasında başlayabileceğini belirtmektedir (IFAC,2003,2010). Meslek Yüksekokullarında standartlarda istenen bilgi ve becerileri kazandıracak eğitimin verilmesi, eğitimin kalitesini önemli ölçüde arttıracaktır.

Standartlara (IES 2) göre kazandırılması istenen bilgi ve beceriler aşağıdaki tabloda verilmiştir (IFAC, 2003, 2010).

Tablo 1: Eğitimde Edinilmesi Gereken Mesleki Bilgiler

Muhasebe, Finans ve İlgili Bilgi	<ul style="list-style-type: none">- finansal muhasebe ve raporlama,- yönetim muhasebesi ve kontrol,- vergileme,- iş ve ticaret hukuku- denetim ve güvence,- finans ve finansal yönetim,- mesleki değerler ve etik.
Organizasyon ve İş Bilgisi	<ul style="list-style-type: none">- ekonomi, iş çevresi,- kurumsal yönetim,- iş etiği,- finansal piyasalar,- nicel metotlar,- örgütsel davranış,- yönetim ve stratejik karar alma,- pazarlama, uluslararası iş ve küreselleşme.
Bilişim Teknolojisi Bilgisi ve Yeterlilik	<ul style="list-style-type: none">- IT genel bilgisi,- IT kontrol bilgisi,- IT kontrol yeterlilikleri,- IT kullanıcı yeterlilikleri,- Bilgi sistemleri yöneticisi, kontrolörü ya da tasarımcısı rollerinin yeterliliği, biri veya bunların bir karışımı.

Tablo 2: Mesleki Becerilerin İçeriği

Entelektüel Beceriler	Beşeri, yazılı ve elektronik kaynak bilgisini saptama, elde etme, düzenleme ve anlama yeteneği Soruşturma, araştırma, mantıksal ve analitik düşünme, muhakeme gücü ve çözümsel analiz kapasitesi Alışılmamış ayarlarda olabilen yapılandırılmamış problemleri belirleme ve çözme yeteneği
Teknik ve Fonksiyonel Beceriler	Sayıardan anlama (matematiksel ve istatistiksel uygulamalar) ve IT becerisi, Karar modellemesi ve risk analizi, Ölçme, raporlama, Yasal ve düzenleyici yükümlülükler ile uyum.
Kişisel Beceriler	Kendi kendini yönetme, inisiyatif, etki ve kendi kendine öğrenme, Sınırlı kaynaklarla önceliklerin seçilmesi ve belirlenmesi yeteneği ve dar son teslim tarihlerini karşılamak için çalışma düzenleme yeteneği, Değişimi öngörme ve adapte etme yeteneği, Karar almada mesleki değerler, etik ve tutumların uygulanmasını dikkate almak, Mesleki şüphecilik
Kişilerarası (Toplumsal) ve İletişim Becerileri	Uyuşmazlığa karşı koymak ve onları çözmek için bir danışma süreci içinde diğerleriyle birlikte çalışma, takımlarda çalışma, Kültürel ve entelektüel biçimde farklı insanlarla etkileşim kurma, Mesleki görevlerde kabul edilebilir çözümler ve anlaşmaları müzakere etme, Karşıt-kültürel yapılar içinde etkili çalışma, Resmi, resmi olmayan, yazılı ve sözlü iletişim aracılığıyla görüşleri etkili bir biçimde sunma, tartışma, raporlama, ve savunma, Kültür ve dil farklılıklarına hassasiyeti içeren etkili dinleme ve okuma.
Organizasyon ve İş Yönetimi Becerileri	Stratejik planlama, proje yönetimi, beşeri ve kaynak yönetimi ve karar alma, Görevleri düzenleme ve devretme; motive etme ve insanları geliştirme yeteneği, Liderlik, mesleki yargılama ve muhakeme

Bologna Süreci: Günümüzde pek çok gelişmeye öncelik eden iki önemli faktör “küreselleşme” ve “bilgi teknolojilerindeki hızlı gelişim” yükseköğretim alanında da etkisini göstermiş, yükseköğretim sistemlerinin yeniden ele alınarak güncel ihtiyaçlar doğrultusunda yenilenmesi konusunda önemli adımlar atılmıştır. Avrupa’da Bologna Süreci ismi ile yaygınlaşan süreç, değişimin öncüsü olmuş ve pek çok ülkede bu süreç kapsamında yükseköğretim sistemlerinde değişiklikler yapılmaya başlanmıştır. Bu değişimin amacı ve başlıca çıkış noktası; yükseköğretimde ulusal ve uluslararası şeffaflığın sağlanması ve yükseköğretim sistemlerinin - yeniden yapılandırılarak- kalite düzeylerinin geliştirilmesidir. Bologna Süreci, yükseköğretim sistemlerinin kendilerine özgü farklılıkları korunarak birbirleriyle karşılaştırılabilir olmasını ve uyumlu hale getirilmesini amaçlamaktadır (Cömert, 2010).

Ülkemiz 2001 yılında Bologna sürecine katılmıştır. Bologna Süreci ile ilgili çalışmalar Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından yürütülmektedir. YÖK’ün hazırlamış olduğu sitede Bologna Süreci çalışmalarına yönelik bilgiler yer almaktadır. Bologna Süreci, yükseköğretim programlarının değişen koşullar ve gereksinimler doğrultusunda geliştirilmesi için önemli bir fırsattır ve yükseköğretimin yeniden yapılandırılması ve eğitim kalitesinin artırılması için önemli araçlar sunmaktadır. Bologna süreci kapsamında; bir kişinin neleri bileceği, neleri yapabileceği ve nelere yetkin olacağını tanımlayan yeterlilikler belirlenmiştir (<http://bologna.yok.gov.tr/>).

Yeterlilik, bir eğitim kademesini başarı ile tamamlayan bir kişinin neleri bileceği, neleri yapabileceği ve nelere yetkin olacağını tanımlar. Yeterlilikler çerçevesi bunları organize eden ve sınıflandıran yapıdır. Ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimi ile ilgili yeterlilikler belirlenmiştir. Ön lisans ile ilgili yeterlilikler Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Ön Lisans Eğitimi Yeterlilikleri

Bilgi (Kuramsal, Uygulamalı)
Ortaöğretim düzeyinde kazanılan yeterliliklere dayalı olarak alanındaki güncel bilgileri içeren ders kitapları, uygulama araç-gereçleri ve diğer kaynaklarla desteklenen temel düzeydeki kuramsal ve uygulamalı bilgilere sahip olma.
Beceriler (Kavramsal/Bilişsel, Uygulamalı)
Alanında edindiği temel düzeydeki kuramsal ve uygulamalı bilgileri aynı alanda bir ileri eğitim düzeyinde veya aynı düzeydeki bir alanda kullanabilme becerileri kazanma Alanında edindiği temel düzeydeki bilgi ve becerileri kullanarak, verileri yorumlayabilme ve değerlendirebilme, sorunları tanımlayabilme, analiz edebilme, kanıtlara dayalı çözüm önerileri geliştirebilme.
Yetkinlikler
Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği
Alanı ile ilgili temel düzeydeki bir çalışmayı bağımsız olarak yürütebilme Alanı ile ilgili uygulamalarda karşılaşılan ve öngörülemez karmaşık sorunları çözmek için ekip üyesi olarak sorumluluk alabilme. Sorumluluğu altında çalışanların bir proje çerçevesinde gelişimlerine yönelik etkinlikleri yürütebilme.
Öğrenme Yetkinliği
Alanında edindiği temel düzeydeki bilgi ve becerileri eleştirel bir yaklaşımla değerlendirebilme, öğrenme gereksinimlerini belirleyebilme ve karşılayabilme. Öğrenimini aynı alanda bir ileri eğitim düzeyine veya aynı düzeydeki bir mesleğe yönlendirebilme. Yaşamboyu öğrenme bilinci kazanmış olma.
İletişim ve Sosyal Yetkinlik
Alanı ile ilgili konularda sahip olduğu temel bilgi ve beceriler düzeyinde düşüncelerini yazılı ve sözlü iletişim yoluyla aktarabilme. Alanı ile ilgili konularda düşüncelerini ve sorunlara ilişkin çözüm önerilerini uzman olan ve olmayan kişilerle paylaşabilme. Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü A2 Genel Düzeyi'nde kullanarak alanındaki bilgileri izleyebilme ve meslektaşları ile iletişim kurabilme. Alanının gerektirdiği en az Avrupa Bilgisayar Kullanma Lisansı Temel Düzeyinde bilgisayar yazılımı ile birlikte bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanabilme.
Alana Özgü Yetkinlik
Alanı ile ilgili verilerin toplanması, uygulanması ve sonuçlarının duyurulması aşamalarında toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik değerlere sahip olma. Sosyal hakların evrenselliği, sosyal adalet, kalite ve kültürel değerler ile çevre koruma, iş sağlığı ve güvenliği konularında yeterli bilince sahip olma.

Yukarıda görüldüğü gibi, ön lisans eğitimi ile ilgili genel bir sınıflandırma yapılmıştır. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programları ve diğer programlar bu yeterlilikleri kendi alanlarına uyarlayarak, öğrencilere gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılmasını sağlayacaklardır.

Meslek yüksekokulları Bologna süreci kapsamında eğitimin yapılandırılması çalışmalarına başlamışlardır. Program yeterlilikleri, program öğrenim çıktıları, derslere ait iş yükü, dersin amaç ve hedefleri, dersin öğrenim kazanımları, AKTS hesaplamaları gibi bilgiler programlar tarafından oluşturulmaktadır

SONUÇ

İşletmeler, çevrelerinde yaşanan hızlı değişimlerden sürekli olarak etkilenmektedirler. İşletme çevresinde yaşanan hızlı değişim sonucunda gereksinim duyulan bilgilerin niteliği değişmektedir. Bu durum muhasebe de değişimi zorunlu kılmaktadır. İşletmeleri ve muhasebe uygulamalarını etkileyen faktörler çok fazladır. Ancak küreselleşme, teknolojik ve ekonomik gelişmeler, yasal değişiklikler, uluslararası standartlar, kurumsal yönetim uygulamaları ve ekonomik krizler bu faktörlerin en önemlileridir.

Çevrelerindeki hızlı değişim, işletmelerin daha hızlı, güvenilir ve doğru bilgiler üretmesini ve doğru kararlar almalarını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle muhasebeden ve muhasebe meslek mensuplarından beklentiler gün geçtikçe artmaktadır. Muhasebe meslek mensubundan sadece bilgiyi üretmesi değil, analiz etmesi ve yorumlaması, karar almaya destek olması beklenmektedir. Bu sorumluluklarını yerine getirebilmeleri gerekli bilgi ve becerilere sahip olmalarına ve teknolojiyi çok iyi kullanmalarına bağlıdır. Gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılmasında eğitimin rolü büyüktür.

Bu bağlamda, ülkemizde muhasebe eğitiminin verildiği, Meslek Yüksekokullarında açılan Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programları değişime açık olmalı ve iş dünyasının gereksinim duyduğu muhasebe elemanlarını yetiştirmelidir. Bu durum, eğitim programlarının yaşanan gelişmelerle uyumlu olmasını gerekli kılmaktadır. Ders içerikleri güncellenmelidir. Bu konuda eğitim kurumlarına önemli görevler düşmektedir.

Muhasebe eğitiminde amaca ulaşabilmek için, öğrencinin muhasebe teorisi ile ilgili bilgilerin yanı sıra uygulamaya yönelik bilgilerle de donatılması gerekir. Muhasebe uygulamalı bir bilimdir. Teorik bilgilerin uygulama ile ilişkilendirilmesi, becerinin kazandırılmasında büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle ders programları hazırlanırken bu ilişki dikkate alınmalıdır.

Üniversite-işletme işbirliğinin sağlanması teori ile uygulamanın birlikte yürütülmesinde önemli katkı sağlayacaktır. Öğrencilerin iş ortamını tanımalarını sağlayan staj, uygulamanın geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptir.

Muhasebe mesleğinde teknolojinin artan önemi, muhasebe eğitiminde teknolojinin kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Özellikle uygulamaya yönelik meslek elemanı yetiştiren meslek yüksekokullarında öğrenciye teknolojik becerilerin kazandırılması, meslekte başarı için çok önemlidir.

Yeni Türk Ticaret Kanunu muhasebe uygulamaları ve muhasebe standartları alanında önemli düzenlemeler getirmektedir. Bu düzenlemeler muhasebe meslek mensuplarına önemli yeni görev ve sorumluluklar vermektedir. Muhasebe eğitimi de yeni düzenlemeler ışığında yeniden yapılandırılmalıdır.

Eğitimin değişen koşullara uyum sağlamasında öğretim elemanlarının rolü büyüktür. Bu nedenle öğretim elemanları gelişmeleri takip etmeli, öğrenciye güncel bilgiler sunmalı ve beceriler kazandırmalıdır.

Muhasebe mesleğinde, matematiksel beceriler ve yabancı dil becerisi önemlidir. Eğitimde bu bilgi ve becerilerin kazandırılması gerekir.

Meslek yüksekokulları Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programlarının uygulamış olduğu ders müfredatının uluslararası eğitim standartlarında istenen bilgi ve becerileri karşılaması verilen eğitimin kalitesi açısından önem taşımaktadır.

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programları Bologna süreci kapsamında belirlenen yeterlilikleri muhasebe alanına uyarlayarak, öğrencilere gerekli bilgi ve beceri ve yetkinlikleri kazandırmalıdır.

Not: Bu çalışma 26-28 Nisan 2012 tarihlerinde Antalya'da 46 Ülkenin katılımıyla düzenlenmiş olan "3rd International Conference on New Trends in Education and Their Implications"da sözlü bildiri olarak sunulmuş olup, "Journal of Research in Education and Teaching" Bilim Kurulu tarafından yayınlanmak üzere seçilmiştir.

KAYNAKÇA

Ayboğa Hanifi, (2002/8), Globalleşme Sürecinde Muhasebe Alanındaki Gelişmelere Göre Ülkemizin Durumu, *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s.39-55.

Aydın, Sinan (2007), *Muhasebe Eğitiminin İşletme Beklentilerini Karşılama Derecesinin Ölçülmesi ve Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe-Finansman Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Cömert, Çağla Ersen, *Denetim Mesleğinde Eğitimin Rolü ve Mesleğe Giriş Şartı Olarak Eğitim – Mesleğe Girişte Eğitim Şartına Yönelik Türkiye ve Almanya'daki Yasal Düzenlemelerin Karşılaştırılması*, XXIX. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu (Galatasaray Üniversitesi), XXIX. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, 21-25 Nisan 2010 Antalya.

Dinç, Engin ve Abdioğlu, Hasan, (2009/6), İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi: İMKB- 100 Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma, *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt: 12, sayı: 21, s. 157-184.

Ertürk, Cihat (2006), Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Mesleğinin Vizyonu, http://www.cihaterturk.com/yazilar/haber_oku.php?haber_id=2 (Erişim Tarihi: 28.02.2012)

<http://bologna.yok.gov.tr/>

<http://dosya.izsmmmo.com/documan/egitim.doc>

IFAC (2003), *International Education Standards for Professional Accountants* (IES 1-6).

IFAC (2010), *Handbook of International Accounting Education Standards*, <http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/handbook-of-international-e-2.pdf> (Erişim Tarihi: 10.01.2012)

Kabaklı, Savaş (2007), *Maliyet ve Yönetim Muhasebesinde Yeni Gelişmeler*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Projesi.

Karasioğlu, Fehmi ve Duman, Haluk (2011), Meslek Yüksekokullarında Muhasebe Eğitimi ve Kalitesi Üzerine Bir Not, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1): 165-180.

Nalbantoğlu, Rifat (2003), *Muhasebe Uygulamaları Konusunda Meslek Mensuplarının Bakış Açılıarı*, VI. Muhasebe Denetimi Sempozyumu (16 - 19 Nisan 2003).

<http://archive.ismmmo.org.tr/docs/sempozyum/06Sempozyum/50turum/RifatNalbantoglu.pdf> (Erişim Tarihi: 20.02.2012).

Uyar, Süleyman (2006), Bilgi Teknolojisindeki Gelişmelerin Muhasebe Mesleğine Etkileri, *Bilgi Ekonomisi*, Editör: Nihal Kargı, Ekin Kitabevi, www.suleymanuyar.com.tr/yayinlar/k1.doc (Erişim Tarihi: 25.02.2012).

Uzay, Şaban, (2004), "21. Yüzyılın Başında Muhasebe Mesleğini Etkileyen Gelişmeler ve Geleceğe Yönelik Değerlendirmeler, *Mali Çözüm Dergisi*, 67, 229-248.

Zaif, Figen ve Ayanoğlu, Yıldız (2007), Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye'de Bir İnceleme, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9/1, 115- 136.

Mesleki Eğitim, http://www.cozumerman.net/index.php?option=com_content&view=article&id=71&Itemid=84 (Erişim Tarihi: 28.02.2012)

Yükseköğretimde Yeniden Yapılanma: 66 Soruda Bologna Süreci Uygulamaları, Haziran 2010, Ankara, Yükseköğretim Kurulu, <http://bologna.yok.gov.tr/files/ce63c4b383ae852dce0a9b17bac57c6e.pdf> (Erişim Tarihi: 23.02.2012).